

**EDUARD MOLNER, entrevista a Marc Artigau sobre
l'obra *Caïm i Abel a Cultura/s*, 18 de juny de 2016.**

Marc Artigau (Barcelona, 1984) ha fet molta feina d'adaptació dramàtica, amb Oriol Broggi a Al nostre gust i L'orfe del clan dels Zhao —premi de la Crítica a la millor adaptació—, amb Àngel Llàcer i Manu Guix a El Petit Príncep, i a Molt soroll per no res, un dels èxits d'aquesta temporada al Teatre Nacional. També ha adaptat narrativa per a espectacles infantils, com Moby Dick (Juan Carlos Martel, premi Butaca). Com a autor o director ha estrenat: Caixes; Arbres; Aquellos días azules; Un mosquit petit; El balneari; Ushuaia (premi Ciutat de Sagunt 2008), A prop... I amb Les sense ànima va guanyar el premi Ciutat de Sagunt 2009 i el premi Ramon Vinyes també del 2009. En poesia ha publicat títols com Primers auxilis, Vermella i Desterrats. Ha col·laborat a Catalunya Ràdio (durant sis anys va escriure i locutar el conte de mitjanit), al diari Ara i actualment ho fa a El món a RAC 1, el programa de ràdio de Jordi Basté, en què recomana llibres.

Caïm és fill d'un mecànic, en una casa on també són pagesos amb un tros que cal vetllar. Abel és fill d'un pare

absent, a la riba sud del Mediterrani. S'ha fet gran davant la pantalla servida per satèl·lit. Un hereta aquella forma tan particular del benestar català, assolit amb penes, treballs i renecs. L'altre hereta l'ànsia per saltar al primer món, on viu el pare absent, per gaudir d'aquell món tan polit que apareix a la seva televisió. Marc Artigau s'ha fet un nom, en el petit món del teatre, com a cosidor de textos (llegiu adaptador). Tot i haver sorprès amb peces pròpies enginyoses, com *Un mosquit petit* (TNC, 2014), ara acaba d'estrenar la seva primera gran producció.

El títol no és instrumental.

Vaig estudiar catorze anys en una escola cristiana, estic batejat, he fet la comunió i la confirmació. Des de fa un temps que sóc un agnòstic que frega l'ateisme, però llegeixo molt la Bíblia. És un text fundacional de la nostra cultura. El mite em serveix també per parlar d'avui: qui som Abel? qui som Caïm? Déu ja sap que Caïm ha matat Abel, però li pregunta, «què has fet amb el teu germà?», i Caïm contesta, «que potser sóc jo el guardià del meu germà?» La idea de societat vigilada i que vigila està molt present en aquesta obra. N'hi ha que vigilen l'hort perquè no robin les fruites, n'hi ha que vigilen la frontera per *protegir-nos*.

També hi surt el poble de la meva mare, Arbeca, un poble del pla de Lleida on passava els estius durant la meva infantesa, i la meva estada a l'Àfrica; a banda, és clar, de les meves lectures. Quan escric es barreja tot, els records, l'art i les pors. També l'absència, la desaparició d'aquells que estimem. En un principi era el vigilant d'una ciutat on la gent no pateix però tampoc és feliç. El referent, més que Richter, és Koltès: un home que arriba i només té la paraula per defensar-se. La paraula com a motor de l'escena. Per això vol fer-se amic del vigilant tot explicant de quin equip de futbol és, o bé fent acudits classistes o racistes o masclistes. No explico d'on ve, perquè la gent no diferencia el més enllà i nosaltres. Arriba a Barcelona, però ve del Magrib, així en abstracte.

La gent aquí és neta, o s'ho pensa per comparació.

Jo vaig estar vivint a Moçambic i vaig poder comprovar la potència dels discursos que genera Occident a través del seu capitalisme. Arribàvem a zones on la gent tenia dos mòbils però no tenia lavabo, perquè no ho consideraven primordial. No és que sigui una societat jove, és que no arriben a grans, o bé, no és que no hi hagi miops, el que passa és que no tenen ulleres. No puc escriure sobre coses

que no he viscut. Jo he viscut un boig al meu poble que es deia Jaume el Cuca, a qui tiràvem pedres. Un dia la meva àvia em va agafar per banda i em va dir que aquest noi era el més guapo del poble abans de la guerra i totes s'hi volien casar. Va tornar del front boig. Aquests són els meus referents (Jaume el Cuca és un personatge de *Caïm i Abel*). Per això la primera part de la peça era important, perquè és on apareix allò que m'ha conformat. És a partir d'aquí que, a la segona part de la peça, puc explicar un univers més ampli. I evidentment l'obra és plena d'homenatges: De Filippo per exemple, «avui els hi explicarem una obra que és veritat, perquè la ficció és la veritat suprema» (*L'art de la comèdia*); el mateix Pau Miró, «per saber el futur només cal que et miris al mirall» (*Els jugadors*); o Koltès, «la cervesa no es compra, es lloga per una estona» (*Moll oest*).

Els rols estan canviats. Abel no és allò que podríem esperar del seu personatge bíblic, i Caïm tampoc.

He donat la volta als personatges. El personatge del pare diu, «A mi doneu-me l'extremunció perquè si Déu es tan fill de puta d'existir no em vull quedar fora de la sala vip», o sigui és un descregut. Avui en dia ja no sabem qui és Abel i

qui és Caïm. Uns viuen en un costat i els altres a l'altra banda. Una fotografia de la tanca de Melilla, on es veien els immigrants en una banda i els policies a l'altra esperant el salt, em va fer pensar en la possibilitat d'empatitzar amb els policies. Pasolini va escriure a favor dels policies italians que reprimien les manifestacions dels *pijos* universitaris d'extrema esquerra. La història de Caïm, aquest vigilant de fronteres, és un intent d'empatitzar amb algú a qui encarreguem aquesta feina.

El pare és un mecànic, un menestral senzill, és un vitalista existencialista.

Sí, amb totes les seves contradiccions. Quan la seva filla li diu «t'estimo», ell respon, «aquestes paraulotes no es diuen», un homenatge a la família catalana sempre plena de silencis. Per ell, el que té de bo la família és que aquestes coses no cal dir-les. Les emocions, fins a cert punt (a tots dos ens ve al cap *Tres dies amb la família* de Mar Coll). Malgrat tot és una mica epicuri. Absolutament fora de qualsevol referent espiritual. Gaudeix el present. I descregut sobre el futur: «res no serveix de res». Tens raó, completament Camus, però també vitalista.

El viatge ens porta aquí?

Jo intento no conduir envers a conclusions. Em sento identificat amb alguns personatges com aquest mecànic (àlter ego del meu propi pare), però no vull que la gent tingui una visió didàctica discursiva. El personatge diu això, però jo voldria que l'obra acabés més en forma de pregunta que en un punt final. He intentat que sigui una peça de doble recepció. Són tres hores de molta informació i crec que s'hauran de pair moltes coses.

Perquè el futbol del passat?

Jo no he vist Kubala. Hi ha molt poques imatges gravades. Per saber de la dimensió del futbolista tirem mà de l'èpica narrativa dels familiars. Ara bé, quan hi ha documents, la cosa canvia. Per escriure la peça em vaig mirar el partit de la final de Wembley. És molt avorrit! En canvi la memòria (jo tenia vuit anys el 1992) ens el conserva com un partit emocionant. Parlem de la sobrevaloració de la veritat. Al final la veritat d'allò que va ser no és tan important com el record que tenim dels fets i les emocions. La mentida és una eina d'educació, és diferent l'honestedat, no ser sincer. Són coses separades.

Els vuitanta t'han conformat. També la cultura de la derrota heretada.

Clar, el Barça era això. Una cultura de la derrota assimilada en un país derrotat culturalment, lingüísticament. Per això sentim a l'obra que acostumar-se a perdre és un ritual necessari per a la vida, «els que sempre guanyen no saben una puta merda del que és la vida». Som de cultura de perdre i que tot va malament. El personatge del pare és bastant això, un català una mica enfadat sempre. Jo vinc d'aquí. La Lleida rural dels vuitanta era rock dur, s'assemblava molt a la dels seixanta. Al padrí se'l tracta va de vostè, es deixaven càntirs al carrer per assadollar la set, la migdiada era sagrada, no es podia fer soroll en aquella hora, el lleter pel matí, etcètera. Els meus besavis es van casar per unir terres, sense conèixer-se abans, d'això només fa cent anys. Tot això ha anat desapareixent i el Caïm valora el passat, tal vegada perquè ell no ha tingut fills. Segurament tornaré a aquest món, potser des de la narrativa. De fet me n'adono que he construït teatralment una mica la meua pròpia *Sinera*.

És un salt en la teua trajectòria.

Tinc 31 anys i m'han donat les eines per fer aquesta gran producció, em sento molt afortunat. De fet, després d'això faré un infantil al TNC i amb moltes ganes de canviar absolutament de registre. Els que varen fer el T6 són els meus germans grans i Benet i Jornet i Lluïsa Cunillé són una mena de pares. Els autors joves estem condemnats a fer una peça per tres personatges en un menjador, i això que he pogut fer aquí és brutal, «meter el mar dentro del teatro», com deia Lorca.